

Lekmannarevisorerna granskar

**UMEÅ KOMMUN
DÅVA DAC AB**

Grundläggande granskning 2024

1. Inledning och bakgrund

Kommunrevisionen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de lekmanrevisorerna som utsetts i företag enligt kommunallagens 10 kap. 2–6 §§, även verksamheten i dessa juridiska personer.

Lekmanrevisorerna ska, enligt aktiebolagslagens 10 kap 3 § granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Enligt God revisionssed 2022 ska den grundläggande granskningen innehålla:

- Granskning av måluppfyllelse.
- Granskning av styrning och intern kontroll.

Granskningen är inriktad på att översiktligt bedöma måluppfyllelsen samt om bolagsstyrelserna har en tillräcklig styrning och kontroll för att leva upp till ägardirektiv, mål och andra styrdokument/beslut som fullmäktige fastställt.

Granskningen har sin utgångspunkt i God revisionssed, samt risker som framkommit i lekmanrevisorernas risk- och väsentlighetsanalys 2024.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den grundläggande granskningen är att ge lekmanrevisorerna underlag för sitt uttalande i granskningsrapporten där uppgiften är att bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

De övergripande revisionsfrågor som granskningen avser att besvara är:

- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, mål, beslut och övriga styrdokument som fullmäktige fastställt?
- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt
- Arbetar styrelsen strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?

1.2 Avgränsningar

Granskningen avser Dåva Deponi och Avfallscenter i Umeå AB och är avgränsad till verksamhetsåret 2024. Granskningen färdigställs och avslutas därmed först efter att styrelsen behandlat årsbokslut/verksamhetsuppföljning för 2024.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för lekmanrevisorernas slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av kommunallagen och aktiebolagslagen (8 kap. 4 och 8 §§ som reglerar styrelsens och VD:s ansvar) samt:

1.3.1 Bolagsordning (2021-09-27)

Enligt bolagsordningen är föremålet med bolagets verksamhet är att bedriva verksamhet avseende deponi inklusive behandling och återvinning av avfall samt forskning och utveckling inom avfallsområdet.

1.3.2 Generella ägardirektiv (2021-11-29)

Fullmäktige antog i november 2021 generella ägardirektiv för styrning av de kommunala bolagen. De generella direktiven innehåller krav och riktlinjer för samtliga hel- eller majoritetsägda bolag i bolagskoncernen och avser bland annat:

- Efterlevnad av lagar och målstyrning från fullmäktige
- Innehåll och form för bolagsstyrelsens arbetsordning
- Innehåll och form för VD-instruktion
- Uppföljning och rapportering

1.3.3 Specifika ägardirektiv (2021-11-29)

Grunduppdraget för bolaget enligt ägardirektivet är att ansvara för all kommunal deponiverksamhet i Umeå med iakttagande av den kommunala kompetensen och tillämpliga kommunalrättsliga principer. Bolaget ska driva avfallsanläggningarna på ett miljömässigt och företagsekonomiskt sätt med inriktning på att vara en regional och nationell resurs.

Bolaget ska i ekonomisk redovisning kunna visa på en långsiktig hållbar verksamhet via kassaflöde och resultat före bokslutsdispositioner. Bolagets ekonomiska enligt ägardirektiv består av:

- Förräntningen (avkastning på eget kapital) bör för perioden ej understiga 10 % per år
- Soliditeten bör under perioden ej understiga 40 % per år.

1.3.4 Riktlinjer för aktiverande styrning (2021-03-09)

Enligt riktlinjer för aktiverande styrning ansvarar bolagen för att upprätta den verksamhets- respektive bolagsstyrning de bedömer är nödvändig för att hantera grunduppdrag, tilldelade inriktningsmål och eventuella tilläggsuppdrag.

Vid utformandet av bolagsspecifik verksamhetsstyrning och uppföljning har bolagen krav att följa lagstiftningar och beslut från kommunfullmäktige samt anvisning från kommunstyrelsen.

1.3.5 Riktlinjer för internkontroll (2011-09-26)

Kommunens dokument för riktlinjer för intern styrning och kontroll som antogs i september 2011, specificerar att kommunens samtliga verksamhetsområden ska tillämpa dessa riktlinjer. I dokumentet framgår att följande moment ska tillämpas av verksamheterna:

Risikanalys

En riskanalys ska göras i syfte att identifiera omständigheter som utgör risk att verksamheterna inte bedrivs enligt lagar och regler samt verksamhetens krav.

Kontrollåtgärder

Vid behov ska åtgärder tas utifrån resultatet av riskanalysen som förhindrar att verksamhetens krav inte uppfylls.

Uppföljning

Verksamheterna ska systematiskt och regelbundet följa upp, bedöma och avrapportera den interna kontrollen.

Dokumentation

Risikanalysen, kontrollåtgärder samt uppföljningen och bedömningen ska dokumenteras.

Rapportering

I samband med inrapportering av bokslut ska bolagsstyrelserna rapportera till kommunfullmäktige huruvida deras interna kontroll har varit tillräcklig.

1.4 Genomförande

Granskningen har genomförts genom löpande insamling av fakta och iakttagelser (till exempel via styrelsens protokoll och tillhörande underlag såsom mål- och budgetdokument, ekonomi- och verksamhetsrapporter, delårsrapporter, bokslut). Dialoger har genomförts med VD och styrelsens presidium två gånger under året. Avstämningar har genomförts med bolagets auktoriserade revisor.

2. Resultat av granskningen

2.1 Styrning och uppföljning av verksamhet

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende verksamhetsstyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Fastställt en verksamhetsplan som baseras på bolagsordning och ägardirektiv	✓	Affärsplan för 2024 antagen av styrelsen 2024-04-05 § 4:4.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i en årsrapport	—	Styrelsen har följt upp verksamheten i en verksamhetsrapport för året samt årsredovisning. Av verksamhetsrapport och årsredovisning framgår dock ingen uppföljning av mål med bedömning av måluppfyllelse. Uppföljning av mål från ägardirektiv samt affärsplan ska enligt uppgift genomföras på styrelsemötet i april 2025. Målen uppges följas upp 1-2 gånger per år i styrelsen. Uppföljningen protokollförs inte.
Uppnår grunduppdrag enligt ägardirektivet	—	Styrelsen gör inte någon bedömning i verksamhetsrapport eller årsredovisning om grunduppdraget från ägardirektivet är uppnått. Av granskade underlag kan vi dock utläsa att bolaget i stort arbetat i enlighet med grunduppdraget.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på avvikelse från grunduppdrag, inriktningsmål och ev. tilläggsuppdrag	ET	Det saknas en tydlig dokumenterad uppföljning av bolagets grunduppdrag och verksamhetsmål utifrån ägardirektiv. Uppföljningen som vi tagit del av avseende bolagets grunduppdrag samt klimat- och miljömål är av sådan karaktär att det inte går att bedöma måluppfyllelse samt vilket behov som föreligger av åtgärder för förbättrad måluppfyllelse.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.1.1 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer och mål som fullmäktige har fastställt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en affärsplan och följt upp verksamheten i en verksamhetsrapport för året samt årsredovisning. Varken verksamhetsrapport eller årsredovisning för 2024 innehåller någon uppföljning av bolagets verksamhetsmål från särskilt ägardirektiv eller affärsplan. Uppföljningen innehåller inte någon bedömning av om grunduppdraget från ägardirektivet är uppnått. Uppföljning sker enligt uppgift löpande vid styrelsemöten men utan att protokollföras. Enligt vår bedömning kan styrelsens uppföljning av verksamhetsmål tydliggöras. Även styrelsens bedömning av om bolaget uppfyllt sitt grunduppdrag samt klimat- och miljömål kan tydliggöras.

2.2 Styrning och uppföljning av ekonomi

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende ekonomistyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Upprättat en budget för innevarande år	✓	Budget för 2024 antagen av styrelsen 2023-12-08 § 4:1.
Följt upp ekonomin i tertiärrapporter	✓	Styrelsen har följt upp ekonomin via tertiärrapporter per april och augusti. Tertiärrapport T1 2024-05-24 § 4:1 Tertiärrapport T2 2024-09-26 § 4:1 Styrelsen prognostiserade enligt den andra tertiärrapporten ett överskott om 29,5 mnkr mot budget.
Följt upp ekonomin i en årsrapport	✓	Styrelsen har följt upp ekonomin i årsredovisningen.
När måluppfyllelse avseende ekonomi (inkl. budget)	—	Bolaget redovisar ett positivt resultat efter finansiella poster på 57,3 mnkr att jämföra med budget på 14,2 mnkr. Soliditeten uppgår vid årsskiftet till 34 % vilket inte uppfyller ägarens krav på minst 40 %. Vi noterar att orsaken till att soliditetsmålet inte uppfylls vid årsskiftet är att årets resultat till stora delar bokas upp som en skuld till moderbolaget (koncernbidrag) i bokslutet. Vid likvidhanteringen av detta återgår bolagets soliditet till en nivå som motsvarar ägarens krav. Avkastning på eget kapital uppgår till 112 % vilket uppfyller ägarens krav på minst 10 %.

Vidtagit åtgärder vid indikationer på bristande måluppfyllelse avseende ekonomi	ET	Inga tydliga behov av åtgärder då styrelsen redovisar god måluppfyllelse avseende ekonomin.
---	----	---

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.2.1 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen har säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en budget och följt upp den via tertial-rapporter samt årsredovisningen. Bedömningen baseras även på att bolaget redovisar ett positivt resultat och uppnår ett av de två ekonomiska målen från ägardirektivet. Soliditetsmålet uppnås inte vid årsskiftet men orsaken till det är uppbokningen av koncernbidraget. När sedan likvidhanteringen av koncernbidraget sker återgår soliditeten till en nivå som överstiger ägardirektivets mål.

2.3 Intern kontroll

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende intern kontroll under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Genomfört en riskanalys	✓	Bolagets arbete med internkontroll hanteras i bolagets ledningssystem. Riskanalys är bland annat genomförd i form av SWOT-analys som analyserar svagheter och hot mot bolagets verksamhet. Protokoll 2024-09-26 visar att styrelsen är involverad i SWOT-analysen.
Beslutat om kontrollmoment utifrån identifierade risker	✓	Utifrån bolagets internkontroll hanteras främst i bolagets ledningssystem. Även om ingen specifik internkontrollplan är upprättad finns kontrollmoment i ett excel-dokument samt i bolagets ledningssystem.
Följt upp resultatet av genomförda kontrollmoment	✓	Löpande uppföljning inom bolaget sker via bolagets ledningssystem. Styrelsen kan bli mer involverad i arbetet. Via sina certifieringar sker både intern och extern revision av bolagets arbete med kontroller.
Vidtagit åtgärder vid identifierade brister	ET	Inget tydligt behov av åtgärder framgår.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.3.1 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen har arbetat strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Bedömningen baseras på att bolaget bedriver ett systematiskt arbete med intern kontroll, delvis via verksamhetssystemet i bolaget. Arbetet inkluderar riskanalys, kontrollmoment och systematisk uppföljning. Styrelsen kan involveras ytterligare i uppföljningen av genomförda kontroller/åtgärder.

3. Sammanfattande bedömning

Vi bedömer att styrelse och VD delvis har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av verksamheten. Vi bedömer vidare att styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och rapportering av ekonomin. Slutligen bedömer vi att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Vi grundar vår bedömning på följande:

Revisionsfråga	Bedömning	Motivering
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, mål, beslut och övriga styrdokument som fullmäktige fastställt?	Delvis	Vi bedömer att styrelsen delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer och mål som fullmäktige har fastställt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en affärsplan och följt upp verksamheten i en verksamhetsrapport för året samt årsredovisning. Varken verksamhetsrapport eller årsredovisning för 2024 innehåller någon uppföljning av bolagets verksamhetsmål från särskilt ägardirektiv eller affärsplan. Uppföljningen innehåller inte någon bedömning av om grunduppdraget från ägardirektivet är uppnått. Uppföljning sker enligt uppgift löpande vid styrelsemöten men utan att protokollföras. Enligt vår bedömning kan styrelsens uppföljning av verksamhetsmål tydliggöras. Även styrelsens bedömning av om bolaget uppfyllt sitt grunduppdrag samt klimat- och miljömål kan tydliggöras.
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt?	Ja	Vi bedömer att styrelsen har säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en budget och följt upp den via tertial-rapporter samt årsredovisningen. Bedömningen baseras även på att bolaget redovisar ett positivt resultat och har uppnått ett av två ekonomiska mål från ägardirektivet. Soliditetsmålet uppnås inte vid årsskiftet men orsaken till det är uppbokningen av koncernbidraget. När sedan likvidhanteringen av koncernbidraget sker återgår soliditeten till en nivå som överstiger ägardirektivets mål.
Arbetar styrelsen strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?	Ja	Vi bedömer att styrelsen arbetat strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Bedömningen baserad på att det bedrivs ett systematiskt arbete med interkontroll, delvis via bolagets verksamhetssystem. Arbetet inkluderar riskanalys, kontrollmoment och systematisk uppföljning. Styrelsen kan bli mer involverad i ytterligare uppföljning av genomförda kontroller/åtgärder.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi bolaget att:

- Tydliggöra uppföljningen av bolagets grunduppdrag och mål från ägardirektiv samt affärsplan.
- Säkerställa att styrelsen involveras i uppföljning av genomförda kontroller/åtgärder inom ramen för internkontrollarbetet.
- I dialog med ägaren se över ägardirektivets definition av soliditetsmålet så att det anpassas till situationen där uppbokning av koncernbidrag är aktuell.

Mars 2025

Hannes Lönnqvist
Granskare
EY

Lydia Andersson
Projektledare
EY

Per Stålberg
Kvalitetssäkrare
EY